

NEURJE NA OBMOČJU PLEŠIVCA

9. AVGUSTA 1995

Janez Šeme*, Zoran Fujs**

UDK 556.166 (497.4) "1995"

Zgornjedravska območje je tudi leta 1995 močno prizadela ujma. Kratkotrajne, vendar zelo intenzivne padavine na širšem območju Plešivca oziroma Uršlje gore so povzročile v hudourniških strugah katastrofalno škodo. Ocenjena škoda v hudourniških Suhodolnica s pritoki, Javorski potok in Jazbinski potok s pritoki je 930 milijonov tolarjev.

Do sedaj so bila opravljena predvsem nujna intervencijska dela, začelo pa se je tudi postopno utrjevanje nivelete z nizkimi pragi ter utrjevanje erodiranih brežin.

Leta 1995 so ujme ponovno prizadele zgornjedravske hudournike. 9. avgusta 1995 je popoldan v zelo kratkem času padlo po neuradnih podatkih 120 mm padavin na širšem območju Plešivca oziroma Uršlje gore. Ta izredna intenziteta padavin je povzročila vodni val, ki je v celoti porušil strugo zgornjega dela Suhodolnice, ki se izliva v Mislinjo. Verjetno je bilo središče neurja na območju Zgornjega Razborja, saj so bili prizadeti tudi drugi potoki, ki izvirajo na tem območju: Velunja v povodju Savinje in Javorski potok ter Jazbina v povodju Meže. Na podlagi popisov je ocenjena škoda 930 milijonov tolarjev (t. j. približno 11,4 milijonov DEM, 1 DEM = 81,54 SIT).

V popisih, ki jih je pripravilo Podjetje za urejanje hudournikov, smo upoštevali samo škodo v hudourniških strugah.

Škodo na drugih objektih (mostovi, ceste, kmetijska zemljišča, male hidroelektrarne itd.) so ocenili drugi popisovalci.

Posledice neurja

Območje mestne občine Slovenj Gradec

Na hudourniškem povodju Zgornjega dela Drave so bile poškodbe najboljše-

nejše na Suhodolnici, katere območje spada v mestno občino Slovenj Gradec. Na srečo je neurje prizadelo le zgornji tok, saj v naseljih Podgorje in Slovenj Gradec hudourne vode niso prestopile bregov.

Zgornji tok Suhodolnice je bil tako zelo razdejan (od Plešivškega mlina do Suhodolnika teče 3,5 km struge po soteski), da je dolina še danes skoraj neprehodna. Neprevozna pa bo ostala verjetno še nekaj let. Po soteski je bila namreč speljana cesta, ki je bila zgrajena pred več stoletji in je bila ena prvih povezav iz doline Mislinje z dolino Meže. V zadnjih desetletjih je bila cesta namenjena predvsem lokalnim prevozom, njeno vzdrževanje in izboljševanje pa je bilo temu primerno.

Prebivalci, ki so se prej vozili po njej, morajo zdaj po štirikrat daljši poti.

Na obravnavanem območju so hudourne vode odnesle ali poškodovale vse mostove, odnesle večino podpornih zidov ceste ter veliko plavin iz strug in s strmih brežin v nižje predele ter jih tam odložile. Škoda je ocenjena na skoraj 50 % vse škode na povodju Suhodolnice.

Poškodbe so bile najbolj vidne in hkrati imele tudi najbolj negativne posledice na območju Suhodolnika, to je na območju sotočja Suhodolnice z Razborco. Tu so hudourne vode začele odlagati plavine, profili strug so bili v trenutku zaplavljeni in edini nekoliko širši del doline je bil v zelo kratkem času poplavljen. Voda je zalila nekatere bližnje stanovanjske hiše tudi do višine enega metra. Ko so hudourne vode odtekale, je bilo razdejanje takšno, da ga je težko opisati. Pokrajina je za nekaj časa popolnoma spremenila videz.

Že omenjena Razborca, ki je največji, desni pritok Suhodolnice, teče pretežno po preperelih škrlavcih, ki so proti eroziji slabo odporni, zato je ob nenadnem močnem naliivu nastala večja bočna in tudi globinska erozija. Plavine je začelo odnašati. Te so povzročile poškodbe in škodo tudi tam, kjer so se odlagale.

Ko so hudourne vode večji del plavin odložile na širšem območju Suhodolnika, so pretežno neobremenjene postale hitrejše in dobile erozijsko moč ter rušile brežine, porasle z drevjem in grmovjem. V cca 8 km dolgi dolini (do Podgorja) so povzročile veliko poškodb na priobrežnih zemljiščih, mostovih, objektih, cestah,



Slika 1. Suhodolnica v Suhem dolu – ogrožena hiša (foto: J. Šeme)
Figure 1. The Suhadolnica in Suhi dol – endangered house (photo: J. Šeme)



Slika 2. Suhodolnica v Suhem dolu – posledice divjanja hudournih voda (foto: Z. Fujs)
Figure 2. The Suhadolnica in Suhi dol – consequences of the flood (photo: Z. Fujs)

* Podjetje za urejanje hudournikov, Hajdrihova 28, Ljubljana

** Podjetje za urejanje hudournikov, Hajdrihova 28, Ljubljana

poteh ipd. Delno so jih ublažili nekateri obnovljeni jezovi ter lokalne ureditve po neurju leta 1990.

Območje občine Črna na Koroškem

Neurje 9. avgusta 1995. leta je povzročilo večje poškodbe tudi na omejenem območju zgornjega toka hudournikov Jazbine in Javorskega potoka. To sta namreč desna pritoka Meže v Žerjavu oziroma v Črni. Na povodju Jazbine je bil najbolj prizadet desni pritok Jurinov potok, kjer so hudournne vode v zgornjih odsekih strug erodirale nestabilne strme brežine, plavine pa odnašale in odlagale na dolvodnih odsekih strug. Na območju Javorskega potoka so nastale poškodbe predvsem na desnih pritokih, največje v Kavnikovem grabnu in hudourniku pri Šumnikovi bajti. Zaradi novih, ustrezno dimenzioniranih mostov ter obsežnejših vzdrževalnih in ureditvenih del v Javorskem potoku v zadnjih letih so bile poškodbe na teh odsekih manjše.

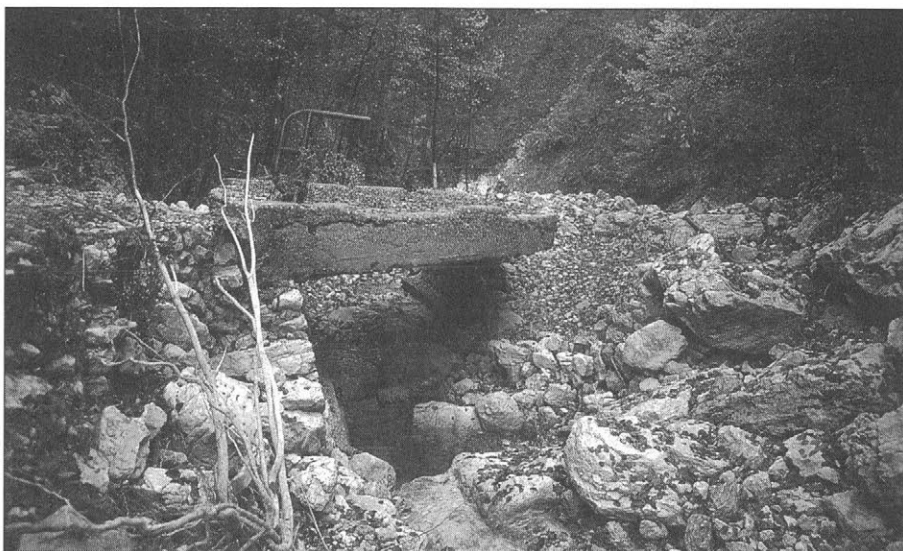
Dosedanje intervencije in sanacije na območju mestne občine Slovenj Gradec

Intervencijska dela so se začela takoj po prvih ogledih, in sicer najprej na širšem območju sotočja Razborce in Suhodolnice, kjer so bile posledice razdiralnih sil hudournnih voda največje in tudi najbolj vidne. Začelo se je odstranjevanje drevja, grmovja, štorov ipd., odpiranje pretočnih profilov strug in postopno urejanje zaplavljenih površin ob strugah. Delo so hudourničarji usklajevali z gozdarji, komunalno službo in drugimi.

Po začetnih, najnujnejših intervencijah, so postopno začeli utrjevati nivoletno dna strug z nizkimi pragovi in utrjevati brežine, predvsem na erodiranih konkavnih brežinah.

Delalo se je predvsem v spodnjem toku Razborce in na več odsekih od Suhodolnice do Vraverja oz. do Podgorja, in sicer na tistih lokacijah, kjer ni bilo potrebno predhodno pripraviti obsežnejše tehnične dokumentacije.

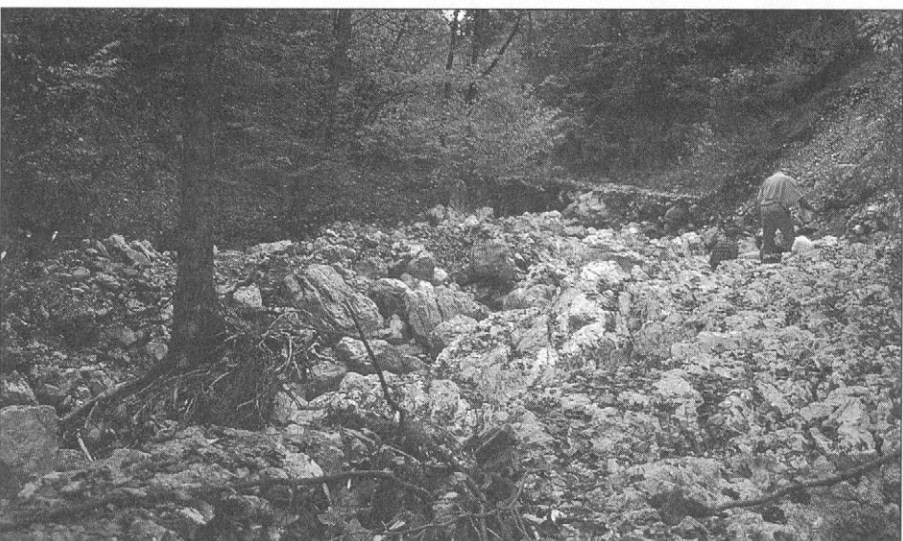
Sanacija škode na odseku od Plešivškega mlina do Suhodolnice (3,5 km) se ni začela zaradi obsežnosti, tehnične zahtevnosti in potreb po načrtovanju del z naravovarstveniki, gozdarji, Komunalno službo in drugimi.



Slika 3. Suhodolnica nad Suhim dolom – poškodovana premostitev (foto: Z. Fujs)
Figure 3. The Suhadolnica above Suhi dol – damaged bridging (photo: Z. Fujs)



Slika 4. Suhodolnica nad Suhim dolom – odnešena cesta (foto: J. Šeme)
Figure 4. The Suhadolnica above Suhi dol – high waters have swept away the bridge (photo: J. Šeme)



Slika 5. Suhodolnica nad Suhim dolom – po neurju je cesta na Kaštel celo peš težko prehodna (foto: J. Šeme)
Figure 5. The Suhadolnica above Suhi dol – after the flood – the road to Kaštel is difficult to pass even by foot (photo: J. Šeme)

58 Za nadaljevanje večine sanacije poškodb po visokih vodah na območju Suhodolnice so hudourničarji že izdelali nekaj projektov, nekaj pa jih še pripravljajo.

Na podlagi poznavanja razmer na terenu in strokovnih ocen bo letos nujno nadaljevati sanacijo, predvsem na odsekih:

- nad zgornjim vodovodnim zajetjem: gradnja večjega ustalitveno-zaplavnega objekta, ki bo vsaj za nekaj časa preprečil odnašanje materiala iz uničene/opustošene soteske
- na območju Suhodolnice do Vraverja: gradnja ustalitvenih objektov na več odsekih: pri Umku, Kovaču, Vraverju itd.
- v zgornjem toku Razborce: gradnja ustalitvenih objektov
- v soteski od zgornjega vodovodnega zajetja od Suhodolnice do Plešivškega mlina: začetek sanacije struge.

Dosedanje intervencije in sanacije na območju Jazbine in Javorskega potoka

Intervencije in sanacije na območju Jazbine nad Žerjavom in Javorskega potoka nad Črno na Koroškem so bile manjše in nekoliko drugačne, potrebno je bilo odpreti pretočne profile ter zgraditi

nekatero ustalitvene in usmerjevalne objekte, npr. Javorskem potoku nad Kovačem ter na hudourniku pri Šumnikovi bajti, ki je desni pritok Javorskega potoka.

Na Kavnikovem grabnu so strugo očistili, do konca pa bo treba zgraditi ustalitvene objekte.

Hudourničarji načrtujejo, da bodo letos zgradili ustalitvene objekte, predvsem na Kavnikovem potoku in Jurinovem grabnu. Projekti za načrtovana dela so že pripravljeni.

Sklep

Škodo zaradi visokih vod in erozije, ki nam zadnja leta ne prizanašajo, bomo lahko ublažili s stalno in načrtno skrbjo za ohranjanje ravnovesnih razmer v hudourniških strugah, predvsem pa v sedanjih in potencialnih erozijskih žariščih.

1. PUH – Popisi škod po neurju 9.8.1995 v občinah Slovenj Gradec in Črna na Koroškem.
2. Dokumentacija v arhivu PUH-a.

Janez Šeme, Zoran Fujs

Severe Thunderstorm on August 9, 1995 in the Plešivec Area

The upper Drava River valley was again struck by a severe thunderstorm in 1995. Short, but very intensive downpours in the broader region of Plešivec and Uršlja Gora caused catastrophic damage to torrential stream beds. The damage caused by the Suhadolnica and its tributaries, as well as Javorski potok and Jazbinski potok with their tributaries, was estimated at 930 milion SIT.

To date only urgent interventions have been undertaken. Works have been begun on the gradual reinforcement of stream beds with low thresholds and the fortification of eroded banks.



Slika 6. Suhadolnica dolvodno od Plišivškega mlina – podporni zid ceste in odnešena cesta (foto: J. Šeme)
Figure 6. The Suhadolnica below Plešivski mlin – the retaining wall and damaged road (photo: J. Šeme)



Slika 7. Hudournik Razborca nad Suhim dolom – hudourne vode Razborce so na večih odsekih ogrozile cestno telo (foto: Z. Fujs)
Figure 7. The Razborca above Suhi dol – endangered road (photo: Z. Fujs)